

Vak: Bedrijfsinrichting, docent: H. v.d. Wal.

Hfdst 1. De inrichting van een bedrijf.
Gezagsverhoudingen.

Wanneer een bedrijf eigendom is van één persoon, dan valt en staat het bedrijf met het financiële welzijn van die persoon. In tegenstelling hiermee is het mogelijk, dat een groep personen eigenaren zijn van een bedrijf, waardoor het bedrijf niet afhankelijk is van één persoon en dus minder kwetsbaar en sociaal gezien degelijker, zodat de werknemers een zekerder bestaan hebben.

Een bedrijf, als eigendom van een groep personen heet Naamloze Vennootschap (N.V.). De personen hebben geld ter beschikking gesteld van het bedrijf, hebben dus een aandeel in het bedrijf en worden aandeelhouders genoemd.

Dergelijke aandelen hebben meestal een nominale waarde van f 1.000,-. Men kan ze op de beurs kopen, maar zal dan bovendien de koerswaarde moeten betalen. Wanneer de aandelen op 189 staan, moet men behalve de f 1.000,- voor het aandeel nog f 890,- aan koerswaarde betalen. Dit is een risico, wat men echter neemt, omdat men verwacht dat een bedrijf met het geld winst maakt en de aandelen rente opleveren.

Het is begrijpelijk, dat een groot bedrijf met een groot kapitaal werkt en dat er dus zeer veel aandeelhouders zijn. Deze groep is te groot om een bedrijf te leiden, zodat men een klein aantal (b.v. 5) z.g. commissarissen benoemt. Deze commissarissen hebben het vertrouwen van de aandeelhouders om beslissingen te nemen. In grote lijnen bepalen ze het te volgen beleid.

Het directe dagelijkse beleid wordt door hen overgedragen aan de hoofddirectie, welke, voor een verspreid bedrijf, een plaatselijke directie benoemt in de verschillende fabrieken.

Op soortgelijke wijze is een verdeling gemaakt voor een fabriek. De directeur heeft enkele chefs voor de verschillende onderdelen, b.v. de productie afdeling en de onderhouds afdeling. De chefs op hun beurt worden terzijde gestaan door voorlieden en deze eventueel door nog lagere functionarissen.

Ondanks het "uitbesteden" van verschillende taken, blijft echter de verantwoording in opgaande lijn aanwezig. Men moet immers z'n werk goed doen. Hiervoor is men zelf verantwoordelijk, maar ook degenen die het werk opgedragen heeft, Deze is dus verantwoordelijk, maar moet zich tegenover zijn chef of de directeur verantwoorden. En de directeur is aan de hoofddirectie verantwoording schuldig.

Zo is men dus niet alleen persoonlijk verantwoordelijk, maar samen met het hele team van chefs en collega's (gedeelde verantwoordelijkheid).

De eisen die aan de chef gesteld worden, zijn:

1. Leiding geven aan een groep mensen.
2. Het werk verdelen.
3. Advies geven aan hogere chefs.
4. Medezeggenschap.
5. Medeverantwortelijkheid.
6. Medebeslissingsrecht.
7. Instructie geven aan een groep mensen.
8. Controle op het product op verricht werk.

Vak : Bedrijfsinrichting, docent: H.v.d.Wal
Hfdst: 2. Staf en lijnfuncties.

We hebben in les 1 gesproken over de verantwoordelijkheid welke blijft bestaan ondanks het "uitbesteden" van taken.

De productie-afdeling is hier een voorbeeld van. De klant geeft aan de verkoop-afdeling op, dat hij papier wil hebben. De z.g. lijnfunctionarissen zorgen dat de order uitgevoerd wordt: afd. Wormer - planning - werkbaas - hoofdmolenaar - molenaar en vanaf de werkbaas ook de papiermaker en de papierverwerking (bobineuses en snijmachines).

Buiten deze lijnfunctionarissen heeft het bedrijf ook z.g. staf-functionarissen b.v. de personeelschef, de sociale werkster, cantine, techn. staf, tekenkamer, laboratorium, trekkamer en monsterkamer.

De staffunctionarissen hebben een taak die geen directe invloed heeft op de productie; echter wel een indirecte invloed b.v. keuze van goed personeel, adviezen, papieronderzoek, e.d.

De verantwoordelijkheid van de staffunctionarissen is dus wel bij de productie aanwezig.

Het ketelhuis en de centrale, de M.W., E.W., en B.A. staan ongeveer tussen de staf en lijndiensten in als "bedrijven" die iets aan de papierfabriek leveren.

Deze diensten kennen op zichzelf ook de lijnfuncties: chef, baas, voorman, enz.

Vak : Bedrijfsinrichting, docent: B.J.Aten.
Hfst: 2. De economie in het bedrijf.

Wanneer het kapitaal aanwezig is, moet men gebouwen en machines plaatsen, grondstoffen en hulpstoffen kopen en men moet personeel aantrekken.

Vervolgens gaat men het product, wat men zich voorstelde, fabriceren, waarbij men zal moeten trachten de verkoopprijs hoger te laten zijn dan de kostprijs. Immers, dan wordt er winst gemaakt.

Als onderdelen van de kostprijs kunnen we noemen: grondstoffen, aanvoer en opslag hiervan, lonen en sociale lasten, machinebekleding, kracht en stoom, verpakking enz. Deze kosten spreken voor zichzelf; er zijn echter andere kosten, die niet "zichtbaar" zijn, maar waar wel degelijk rekening mee gehouden moet worden:

1. Afschrijving. Machines en ook gebouwen worden oud en slijten zodat ze na verloop van tijd niet meer bruikbaar zijn en vervangen moeten worden. Op dat ogenblik, moet hier geld voor beschikbaar zijn. De gang van zaken is nu dat men op een machine van b.v. f 100.000,-, waarvan men verwacht, dat hij 20 jaar meegaat, jaarlijks f 5.000,- afschrijft.
Behalve slijtage, waardoor een machine waardeloos kan worden, kent men ook een "economische levensduur". De bestaande machine kan b.v. achterhaald worden door sneller en goedkoper werkende machines, zodat men hem wil vervangen. Dit wordt in de afschrijving ingecalculeerd.
2. Renteverlies. Men heeft voor het vergaarde kapitaal machines en gebouwen gekocht. Men had het ook naar de spaarbank kunnen brengen of het kunnen beleggen, waardoor het rente opgebracht had. Het bedrag wat men nu dus niet krijgt, dient in de kostprijs berekend te worden.
3. Om het product te verkopen, zijn commerciële afdelingen en vertegenwoordigers nodig, die de kostprijs beïnvloeden, evenals vrachtkosten, omzetbelasting enz.

Bestaande gebouwen en machines worden oud, zodat men zoals gezien afschrijft.

Voor uitbreidingen moet echter ook geld aanwezig zijn. Dit kan men lenen waardoor echter het kapitaal vergroot wordt, zodat het dividend bedrag per aandeel lager wordt. Ook kan het moeilijk zijn kapitaal aan te trekken.

Het is dus beter om uit de winst een gedeelte voor uitbreiding te reserveren.

Heeft men al deze factoren berekend, dan is de kostprijs bekend en kan men de verkoopprijs bepalen. Deze kan echter niet zonder meer vastgesteld worden, omdat de marktprijs soms bepaald wordt, buiten de invloed van de producent om.

Voor papier bepalen de Scandinavische landen, Zweden en Finland, voor een belangrijk deel de prijzen. Ook de concurrentie, aanbod en vraag zijn bepalend voor de prijs.

Nederland, evenals b.v. België en Duitsland bevinden zich wat betreft papiermaken in een ongunstige positie ten opzichte van Zweden en Finland.

Deze landen hebben uitgestrekte bossen naalddhout, temidden waarvan men cellulose en houtslipfabrieken kan bouwen, en waarbij ook de papierfabrieken gebouwd kunnen worden.

Transportkosten van hout en grondstoffen zijn dus zeer laag. Bovendien verkoopt men de producten cellulose en houtslip met een bepaalde winst, wat onze kosten nog verhoogt.

Men beschikt er over waterkracht centrales, waardoor de kosten van kracht ook lager zijn.

De fabrieken liggen soms zeer afgelegen zodat men dicht bij de fabrieken huist, waarbij een 4 ploegendienst geen bezwaar is en bovendien de productie vergroot en het gebruik van het kapitaal intensiever wordt.

Zoals gezegd bevindt Nederland zich niet in deze gunstige positie, zodat wij op andere wijzen de kostprijs van ons product moeten trachten te verlagen.

1. Oudpapier is een grondstof uit eigen land, bovendien goedkoop en zeer goed bruikbaar voor bepaalde papiersoorten. Oudpapier als vervanging van duurdere grondstoffen verlaagt dus de kosten.
2. Sneller lopen betekent meer kilo's papier maken met hetzelfde kapitaal. Ook dit verlaagt de kosten.
3. Vermindering stofverlies. Enig verlies is niet te voorkomen. Met behulp van de stofvangers en het wacofilter kan men uit het af te voeren water nog vezels terug winnen, voor 100 % gaat dit echter niet.

Waar mogelijk, moet echter het onnodige verlies verminderd worden. Behalve het geldelijk nadeel van stofverlies, vervuult het polderwater, wat in de menselijke sfeer, nadelig is.

4. Vermindering formaatverlies. Dagelijks besteedt men geruime tijd aan het combineren van breedtematen opdat op de bobineuse en snijmachine de gehele breedte van het gemaakte papier benut kan worden. Natuurlijk rekent men er op, dat het papier de maximale breedte heeft, wat bereikt wordt door de kantspuitjes altijd zo breed mogelijk te zetten. Hierdoor wordt voorkomen, dat de vilten vervuilen aan de randen en dat ze op een zeker ogenblik de grootste breedte niet kunnen verwerken.
5. Indeling personeel. Het personeel moet op de juiste plaatsen werken, niet met teveel aan een bepaalde taak. Behalve het loon is voor iedere werknemer een bedrag te betalen voor verzekering en pensioenen. Deze sociale lasten bedragen ongeveer 40% van het loonbedrag. Hierdoor zijn de kosten per werknemer te stellen op + f 8000,- per jaar. Hoewel het bedrijf niet loonintensief is, is het totale bedrag toch wel aanzienlijk.
6. Tegengaan van grondstoffen verspilling. Wanneer we machine afval kunnen verwerken in de zelfde stofsamenstelling, is de gang van zaken goed. Wanneer dure grondstoffen in goedkoop papier verwerkt wordt, deugt het niet.

De oorzaak kan liggen in ruimtegebrek, waar we d.m.v. de balenpers iets aan hopen te kunnen doen, door de balen een regelmatige vorm te geven en in een klein volume samen te persen. We kunnen de balen dan gemakkelijk bewaren, tot ze in een zelfde samenstelling verwerkt kunnen worden.

De oorzaak kan ook liggen in onverschilligheid; het te verwerken afval ligt op een grotere afstand of iets minder voor de hand, zodat het gemakkelijker is ander - soms duurder - afval te nemen. Ook laat men soms papier liggen, waardoor het vervuult zodat het alleen nog in grijs kan of iets dergelijks.

Gummiplakband in afval kan, wanneer het verwerkt wordt, gaatjes in het papier veroorzaken, waardoor soms tonnen papier onverkoopbaar zijn.

7. Verspilling van materialen, gereedschap e.d. is, behalve mogelijk onveilig, ook schadelijk.

Door samenwerking van het gehele personeel kan de schade in deze 7 punten genoemd, verkleind worden, wat de concurrentie mogelijkheid vergroot.

Een omstandigheid, die onze concurrentie positie met het buitenland gunstig beïnvloedt, is het feit dat - met een ongeveer gelijke levensstandaard - de lonen lager zijn dan in het buitenland. Zweden b.v. kent hogere lonen met hogere kosten voor het levensonderhoud, waardoor men niet veel royaler kan leven dan wij. Op hun producten echter drukken hogere loonkosten zodat wij in de concurrentie, gunstig zitten. Bovendien worden de Nederlandse papiermakers "beschermd" doordat de invoerrechten van grondstoffen nihil zijn, daarentegen het geïmporteerde papier belast is met 12% invoerrechten.

Wanneer echter de Europesche Economische Gemeenschap (E.E.G.-samenwerking van Nederland, België, Luxemburg, West-Duitsland, Frankrijk en Italië) in werking treedt, zullen de "tolmuren" tussen deze landen geleidelijk verdwijnen en zal de handel zonder in- of uitvoerrechten plaats kunnen vinden. Alle deelnemende landen zitten wat papier betreft, in hetzelfde schuitje, zodat de toestand hierdoor niet zoveel verandert. Het is de bedoeling uiteindelijk ook de Scandinavische landen in deze vrijhandel op te nemen, zodat zij dan vrijelijk in kunnen voeren in ons land. Vooral dan is het belangrijk om ons product even goed en goedkoop te maken als het Finse of Zweedse.

Van de winst wordt 42 - 46 % aan de schatkist afgedragen. Een ander deel van de winst wordt besteed aan het dividend; men drukt dit uit in een percentage van de nominale waarde. Op het ogenblik is de koers 335 zodat t.o.v. een spaarbank-rente van 3 %, het dividend 10 % moet zijn om het zelfde bedrag op te leveren, waarmee het risico dan nog niet betaald is.